

03.11.1924

Literacka Nagroda Nobla dla Władysława Reymonta

Po odzyskaniu niepodległości polska kultura, dotąd tworzona częściowo w konspiracji lub na emigracji, zaczęła się dynamicznie rozwijać w wolnym kraju. Wśród najważniejszych pisarzy tego czasu można wymienić Stefana Żeromskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Zofię Nałkowską, Zofię Kossak-Szczucką, Marię Dąbrowską, Melchiora Wańkowicza i Polę Gojawczyńską. Polskim kandydatem do literackiej Nagrody Nobla w 1924 r. został przedstawiciel starszego pokolenia pisarzy – Władysław Reymont, autor powieści Chłopi. Warto zaznaczyć, że Akademia Szwedzka zazwyczaj potrzebuje czasu, żeby poznać tłumaczenia dzieł zagranicznych twórców. O promocję polskich pisarzy w Skandynawii zadbała wiele lat wcześniej matka Urszula Ledóchowska, zakonnica i polska patriotka (uznana przez Kościół katolicki za świętą).

Poezję tworzyli w dwudziestoleciu międzywojennym m.in. Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Bolesław Leśmian, Leopold Staff, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Tuwim, Kazimierz Wierzyński i Czesław Miłosz. Powstawały zarówno utwory poważne, jak i lekkie formy kabaretowe.

Na scenach krajowych teatrów grano sztuki Jerzego Szaniawskiego, Karola Huberta Rożnowskiego, Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego). Dzięki koncepcjom scenicznym Leona Schillera, Wilama Horzycy i Juliusza Osterwy teatry stały się ważnymi ośrodkami życia kulturalnego II RP.

Żywo rozwijała się też nowa w Polsce rozrywka: kino. W samej Warszawie pod koniec lat 30. istniało ok. 60 sal kinowych, w całym kraju – ok. 400. Nazwiska aktorów i piosenkarzy oraz nowości filmowe były znane zarówno w wielkich miastach, jak i w małych, lokalnych ośrodkach.

Inną rozrywką dla szerokiej publiczności stał się sport. Już w 1921 r. polska reprezentacja w piłce nożnej rozegrała pierwszy w historii mecz. Piłkarze przegrali z Węgrami 1 : 2, ale od tej pory emocje związane z sukcesami i porażkami polskich sportowców były udziałem tłumów kibiców, również za pośrednictwem radia. Przedstawiciele różnych dyscyplin, podobnie jak aktorzy stali się idolami młodych ludzi w całym kraju. Powstawały kluby sportowe, a wychowanie fizyczne stanowiło ważny element kształcenia dzieci.

W dwudziestoleciu tworzyli także wielcy polscy malarze: Julian Fałat, Jacek Malczewski, Józef Pankiewicz, Wojciech Kossak, Witkacy, Leon Chwistek, Władysław Strzemiński. Na Wystawie Światowej w

Paryżu w 1937 r. Grand Prix zdobyła portrecistka Olga Boznańska. Spod dłuta Xawerego Dunikowskiego wychodziły zaś słynne rzeźby.

Na polskich i zagranicznych scenach koncertowych występowali polscy pianiści i kompozytorzy: Karol Szymanowski, Ignacy Paderewski, Artur Rubinstein. Bardzo dobrze funkcjonował rynek gazet i czasopism: w latach 30. regularnie ukazywało się ich prawie 2700. Miało to istotne znaczenie dla edukacji społeczeństwa, zwłaszcza że rozwój szkolnictwa pozwolił znacznie ograniczyć odsetek analfabetów. Dzieci od siódmego roku życia zostały objęte obowiązkiem szkolnym. Stworzono możliwość kształcenia zawodowego, ale wzrosła również liczba wyższych uczelni. Spośród polskich naukowców szczególnie znani na świecie byli matematycy („lwowska szkoła matematyczna” – naukowcy skupieni wokół Stefana Banacha i Hugona Steinhausa), ale ceniono także przedstawicieli nauk medycznych (Ludwik Hirszfeld) i humanistycznych (Bronisław Malinowski, Florian Znaniecki). Okres dwudziestolecia międzywojennego sprzyjał ponadto rozwojowi polskiej myśli urbanistycznej i architektonicznej. Podobnie jak w zachodniej Europie, w miastach II RP powstawały konstrukcje stalowe (np. dzieła Stefana Bryły), ciekawie rozwijał się też nurt modernistyczny.

W upowszechnianiu kultury i nauki znaczącą rolę odegrało Polskie Radio, które rozpoczęło regularną emisję w 1926 r. W tworzeniu audycji brali udział wybitni polscy pisarze, aktorzy, piosenkarze, kompozytorzy i naukowcy.

Druga wojna światowa przerwała jeden z najważniejszych dla polskiej kultury, sztuki i nauki okresów w dziejach. Hitler i Stalin, pragnący wyniszczyć polską elitę intelektualną, od początku wojny konsekwentnie mordowali przedstawicieli tej warstwy społecznej. Polityka ta prowadzić miała do pozbawienia narodu przywódców intelektualnych i duchowych.

Redakcja: Marta Durczyńska

Anna Buchner

References:

